

„Árfigyelő agrárkereskedelmi
információs szolgálat”

Mezőgazdasági termékek napi árfolyamai, vásárnap tárral és egyéb aktuális kereskedelmi információkkal kiegészítve (pl. kvótainformációk, hivatalos felvásárlási árak).

„Agrárstatisztikai szolgálat”

Statisztikai adatbázisok alapján hazai és külföldi mezőgazdasággal kapcsolatos statisztikai adatok hozzáféréseinek biztosítása.

„Agrárterületi jogsegélyszolgálat”

Keresőprogrammal ellátott számítógépes jogtárak hozzáféréseinek biztosítása.

„Pályázatinfo és -segítő szolgálat”

Pályázati lehetőségek és a hozzájuk kapcsolódó tájékoztatás, segítségnyújtás pályázatok elkészítéséhez.

„Gyorsfordító-szolgálat”

Rövidebb idegen nyelvű anyagok (ismertető, tartalomjegyzékek stb.) szóbeli gyorsfordítása közvetlenül a felhasználó számára.

Mindezek megvalósulásakor valóban korszerű információs központ jön létre, amelynek fizikai és szellemi háttérét az Országos Mezőgazdasági Könyvtár, anyagi háttérét pedig az információ fontosságát felismerő szakminisztérium és szakmai vállalkozók nyújtják.

Teveli Judit

Tudomány- és technikatörténet CD-ROM-on XIV.

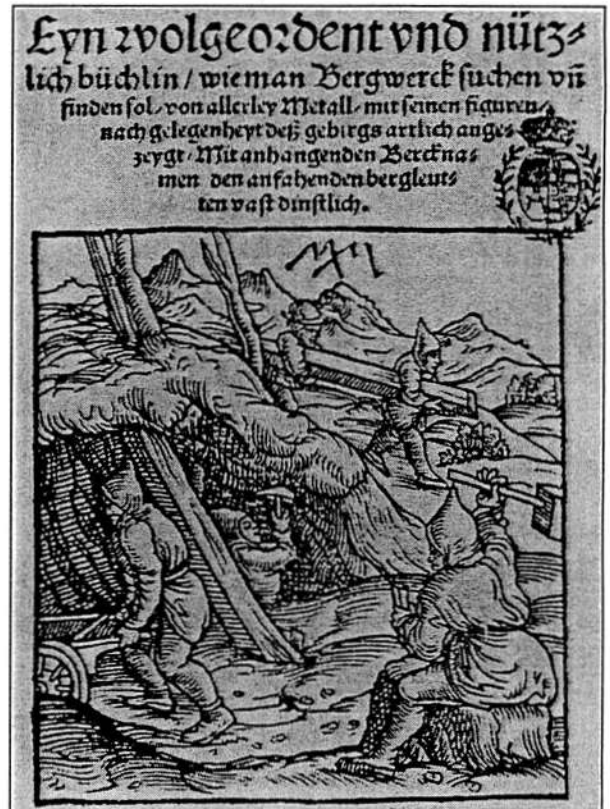
„Hogy arany és ezüst bőven legyen...”

A hazai CD-ROM-kiadásban az ércbányászattal foglalkozó első mű a középkor 1000 és 1526 közötti időszakának áttekintését adja a következő fő fejezetek szerint: bányakincsek, bányaművelés, bányagépesítés, gazdaságtörténet, város és társadalom; mindezt négy nyelven: magyarul, angolul, németül és szlovákul.

A *Bányakincsek* fejezet címei: a Kárpát-medence természetföldrajza, a Kárpát-medence kincstermelő vulkáni hegyei, vulkánok és magma, magmaszármazékok, telérek és értelepek, takaróközetek lepusztulása és értelepek feltárulása, értelepek bányakincsei, az arany-ezüst-réz ásványai, értelepek és értelepek, ásványtani ismeretek. A *Bányaművelés* rész az érckutató, a jellemző bányatársaságok, a jövesztés és rakodás, a szállítás, a bánya hasznosítása, a világítás és szellőzés, a közlekedés, a próbálás, az ércelőkészítés, az aranymosás és a munkaruházat témakörökkel foglalkozik. A *Bányagépesítés* fejezet a bányagépek erőforrásait, a víztelenítést, a függőleges szállítás, a szellőztetést, az ércelőkészítést mutatja be. A *Gazdaságtörténet* a bányászatnak a középkori magyar királyság történetében játszott szerepét, majd a középkori magyar pénzverés jellemzőit ismerteti. A *Város és társadalom* a bányavárosokat és -településeket, ezek szövetségeit, művészeti emlékeit sorolja.

A mű *Függelék* című része mindezekhez rendkívül gazdag háttéranyagot kínál. Az *Időrend* alcím alatt

az 1000 és 1526 közötti ércbányászati események ismerhetők meg kronologikus sorrendben; az *Oklevéltár* c. rész 38 tétele az 1211–1556 közötti

1. ábra

dokumentumokat ismerteti *II. András* Barca-föld elajándékozásától *Georgicus Agricola*: 12 könyv a bányászatról és kohászatról c. munkájáig, a *Könyvtár* előbbi szerző Bermannus avagy beszélgetés az ásványok világáról munkájától *Zsámboky László*: Bányászat az Árpádok korában c. művéig 46 dokumentumot ismerteti; a *Fogalomtár* az aknáktól az ércetknőig, a farbőrtől a lejtősaknáig, a magmától a vulkánig 62 címszót tartalmaz; a *Képtár* a 16. századi bányászatot bemutató metszettől *Zsigmond* király pecsétjéig közel 300 illusztrációt közöl; a *Filmtár* a vulkáni tevékenységtől a hodrusbányái Mindszentek-bánya tárójáig öt részletet tartalmaz; mindezt mintegy 25 percnyi középkori zenei illusztráció színesíti.

A Pentium vagy kompatibilis processzor, 64 MB RAM, 5 MB HDD, true color, 800X600 képernyő, 16XCD-ROM, Windows-kompatibilis hangkártya, Windows'98 konfiguráció igényű kiadványt a soproni Központi Bányászati Múzeum Alapítvány adta ki 2002-ben, szerzői *Bircher Erzsébet*, *Horváth József* és *Szemán Attila* voltak, a művés kiadás az Enciklopédia Humana Egyesület munkáját dicséri. A művet a múzeum (www.kozpontibanyaszati.muzeum.hu) forgalmazza 6000 Ft-ért.

Árkos Iván
(BME OMIKK)

Könyvtári rendszerek és az Unicode

Az ISO/IEC 10646: Universal Multiple-Octet Coded Character Set nemzetközi szabványt az egyetemes karakterkészletre, amely a világ valamennyi nyelvének megjelenítésére alkalmas, valamint az Unicode karakterkészleteit az Unicode Konzorcium dolgozta ki a legnagyobb számítógépes cégek (IBM, Apple, Adobe, Microsoft) és néhány nagy könyvtári rendszerfejlesztő (RLG = Research Libraries Group, OCLC és mások) részvételével. Habár az első verzió már 1991-ben megjelent, csak napjainkban kezdődik el teljes körű beépítése a jelentős programnyelvekbe, operációs rendszerekbe és böngészőkbe. Előnyei jobban megmutatkoznak, amióta a Code 2000 és 2001, a James Kass és a Microsoft Arial Unicode MS [1] betűkészletek rendelkezésre állnak.

Az új karakterkészlet használata fontos a gyűjteményekben különböző nyelvű (írási rendszerű) dokumentumokat őrző könyvtárak számára, ha webkatalógusaikban eredeti írásmódban kívánják feltüntetni az adatokat (pl. olyan tételeket akarnak megjeleníteni, amelyek egyaránt tartalmaznak arab és héber írási rendszerben leírtakat). A korábban használt ASCII, EBCDIC, ISO 8859, EACC 7 vagy 8 bites karakterkészletek 256 vagy kevesebb betű megjelenítésére voltak csak alkalmasak, míg a 16 bites Unicode több mint 65 000 karakter kódolását teszi lehetővé. Az UTF-8, UTF-16 és UTF-32 kódolással már a milliót is meghaladja a megjeleníthető karakterek száma.

Kritikus kérdés a könyvtárak számára, hogy hogyan fognak bibliográfiai rekordokat cserélni az Unicode használatával. A legnagyobb bibliográfiai

rekordszolgáltató cégek mind MARC 21 karakterkészlettel, mind Unicode-dal ajánlják a rekordcserét mindaddig, amíg a szolgáltatásokat igénybe vevő könyvtárak rendszereit fel nem készítik az Unicode fogadására.

Irodalmi áttekintés

Számos cikk foglalkozik az Unicode szabvány magyarázatával, többek között *Ericksoné* [2] részletezi történetét és céljait, ugyanakkor kevés az olyan, amely a bevezetésével foglalkozik.

Zhang és *Zeng* [3] a könyvtárak előtt álló nehézségeket tárgyalják, különös tekintettel Kelet-Ázsiára, nevezetesen: a MARC szabványok nem támogatták az Unicode-ot, a jelentős rekordszolgáltatók (OCLC, RLG) nem tervezték a bevezetését, és csak kevés könyvtári rendszerfejlesztő cég kísérletezett vele. Hangsúlyozzák, hogy még az Unicode sem támogatja néhány speciális, személynévben, teljes szövegű dokumentumokban és ritka könyvekben használt kínai, japán és koreai karakterek megjelenítését.

Aliprand [4] azokról a kompromisszumokról ír, amelyeket a könyvtárosoknak meg kell kötniük egy-egy olyan mű leírásánál, amely egyedi jeleket, matematikai szimbólumokat tartalmaz. A karakterek kódolása mindenesetre egyszerűbb, mint glyphként (ugyanazon karakter több megjelenítési formában, pl. félkövéren, dőlten) való rögzítésük és továbbításuk, hatékonyabb keresést biztosít, és kevesebb szoftverfejlesztést igényel.